

YARGITAY

9. HUKUK DAİRESİ

Esas No.	2015/20565
Karar No.	2018/1153
Tarihi:	24.01.2018

İlgili Kanun / Madde

4857 S. İşK/32

- **SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ İLAVE TEDİYE ÖDEMESİ GEREKEN KAMU KURULUŞLARI İÇERİSİNDE BULUNDUĞU**

• **ÖZETİ** Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamuya bağlı ve kamu yetkilerini kullanan, sermayesi devlet tarafından karşılanan bir kuruluş olduğunun kabulü gerekmektedir. Özel hukuk hükümlerine tabi olması, ilave tediye ödenmesine engel değildir. Zira 6772 sayılı Kanunu 1/A.3 maddesi uyarınca sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlar ve bunlara bağlı kuruluşlar kanun kapsamındadır. Bütçeden ayrılan ödenek nedeni ile sermayesi devlete ait kurumdur.

Sonuç olarak il ve ilçelerde 3294 sayılı yasa uyarınca kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının devlete bağlı, 6772 sayılı kanun kapsamında sayılan işyerlerinden olduğu ve 21.07.2017 gün ve 30130 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve iş güvencesi hükümlerinin uygulanması yönünden ve Toplu İş sözleşmesi kapsamında işletme veya işyeri mi sayılacağı konusunu karara bağlayan 09.06.2017 gün ve 2016/3 E. 217/4 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararının ilave tediye alacağına ilişkin olarak olumsuz bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

MAHKEMESİ :İŞ MAHKEMESİ

DAVA : Davacı, ilave tediye alacağının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkemece, davanın reddine karar verilmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

A) Davacı İsteminin Özeti:

Davacı vekili, müvekkilinin 01.12.1999 tarihinden itibaren çalıştığını ve 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilerden İlave Tediye Yapılması Hakkındaki Kanun'dan kaynaklanan hiç bir tediye alacağının ödenmediğini iddia ederek ilave tediye alacağının tahsilini talep etmiştir.

B) Davalı Cevabının Özeti:

Davalı vekili, davalı işverenin 6772 sayılı Kanun kapsamında işyeri olmadığını, vakfın özel hukuk tüzel kişisi olduğunu savunarak davanın reddini talep etmiştir.

C) Yerel Mahkeme Kararının Özeti

Mahkemece, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının özel hukuk tüzel kişisi olduğu, kuruluş amacı ve mali yapısı itibariyle kamu kurumlarından farklı nitelikte olduğu ve bu bağlamda 6772 sayılı Kanunun 1. maddesi kapsamına girmeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

D) Temyiz:

Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

E) Gerekçe:

1-Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Taraflar arasında ilave tediye alacağı konusunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

İlave tediye alacağının kapsamı, yararlanacaklar, yararlanma şartları, miktarı ve ödeme zamanı 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması Hakkındaki Kanun ile düzenlenmiştir. Kanunun 1 inci maddesinde, Devlet ve ona bağlı kurumların hangileri olduğu, ayrıca yararlanacak kişiler açıkça belirtilmiştir.

Buna göre;

"A. İşveren kapsamı yönünden Devlete ve ona bağlı olmak üzere,

1-Genel, katma ve özel bütçeli daireler,

2-Sermayesi değişen kurumlar,

3-Sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlar ve bunlara bağlı kuruluşlar,

4-Belediyeler ve belediyelere bağlı kuruluşlar,

5-3460 ve 3659 sayılı Kanun kapsamına giren, sermayesinin tamamı Devlete ait olan veya bu sermaye ile kurulan iktisadi Devlet kuruluşları,

6-Yukarda belirtilenlerden olmayan diğer kurum, banka ve ortaklıklar olarak yasada açıkça belirtilmiştir.

3460 sayılı Yasa bugün itibari ile yürürlükte olan bir yasa değildir. 3659 sayılı Yasa ise, banka ve Devlet kurumlarında çalışan memurların aylıkları ile ilgili düzenleme getirmiş ve halen yürürlüktedir. Bu Yasanın 1. maddesinde, kapsama dahil kurumlar daha ayrıntılı açıklanmıştır.

Yukarıda belirtilen kurumlarca, sermayesinin yarısından fazlasına iştirak suretiyle kurulan kuruluşlar ve bunların aynı nispette iştirakleriyle vücut bulan kurumlar, ticaret ve sanayi odaları ve borsalar veya satın alınıp belediyelere bağlanan müesseseler de Kanun kapsamına alınmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununda, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ekli cetvellerde sayılmıştır. Bu cetvellerde Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu idareleri, Özel Bütçeli İdareler, Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar ve Sosyal Güvenlik Kurumlarında çalışanların kanun kapsamında olduğunun kabulü gerekir.

Sonuç itibari ile kapsam bakımından, Devlet tarafından yasa ve yasanın verdiği yetki ile idari işlemle kurulan ve kamusal yetki ve ayrıcalıklardan yararlanan kamu tüzel kişilikleri ve bunlara bağlı kuruluşlarda iş sözleşmesi ile çalışanlara uygulanacağı görülmektedir. Burada bağlı kuruluşun özel hukuk hükümlerine tabi olmasının sonucu yoktur. Sermayesinin % 50 sinin kamu kurumuna ait olması yeterlidir.

B. İşçi yönünden kapsama gelince:

İş Kanunu kapsamına girsin girmesin, yukarda belirtilen Devlet ve ona bağlı kurumlarda İş Kanunu'nun 1. maddesindeki tanıma göre, işçi sayılan herkes bu alaktan yararlanacaktır. Kanun, 4857 ve 1475 sayılı İş Kanunu'ndan önceki İş Kanunu'na atıfta bulunmuştur. 4857 sayılı İş Kanunu işçi tanımına 2. maddesinde yer vermiştir. Buna göre "bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi" denir. O halde bir iş sözleşmesine dayanarak, yukarda belirtilen kurumlarda çalışan her işçiye ilave tediye ödemesinin yapılması gerekir.

C. Ödenecek ücret yönünden kapsam:

Maddenin son cümlesinde, yukarda belirtilen işyerlerinde çalışan işçilere ücret sistemleri ne olursa olsun her yıl için birer aylık ücret tutarında ilave tediye ücreti ödeneceği belirtilmiştir. Devlet ve ona bağlı maden işletmelerinin yeraltında çalışan işçilere, ayrıca bir aylık ödeme dışında birer aylık daha ödemenin yapılacağı Kanunun 2. maddesinde açıklanmıştır.

Kanunun 3. maddesinde, işçilere her yıl için birer aylık (yeraltında çalışan işçilere her yıl için ikişer aylık) ilave tediye dışında, birer aylık ücret istihkaklarını geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararı ile aynı oranda bir ilave tediye ödemesi yapılabileceği belirtilmiştir.

Yasanın Ek 1. maddesi ile ilave tediye lerin Toplu İş Sözleşmesi ile kararlaştırılması halinde buna sınır getirilmiş ve "Bu Kanun uyarınca işçilere yapılan ilave tediye lerden ayrı olarak, her yıl için her biri bir aylık istihkakları tutarını (hafta ve genel tatil ücretleri dahil) geçmemek şartıyla toplu iş sözleşmeleri ile en çok iki ikramiye daha verilebilir" düzenlemesine yer verilmiştir. Toplu İş Sözleşmesi ile yukarda belirtilen kurumlarda çalışan işçilere en çok iki ay daha ilave tediye ödeneceğinin kararlaştırılabileceğ i, bu miktar üzerinde ödeme yapılacağı şeklindeki düzenlemenin yasal sınırı aş an miktarda geçersiz olacağını kabul etmek gerekir.

Kanun, kapsam içinde olmayan ancak Toplu İş Sözleşmesi uygulanacak işyerleri için de Ek 2. madde ile bir sınırlama getirmiş ve kapsamda kalmayan işyerlerinde Toplu İş Sözleşmeleri ile en çok dört aylık, yeraltındaki işyerlerin de ise en çok beş aylık ilave tediye oranında ücret ödeneceğ i kuralına yer vermiştir. Ancak bu tür işyerlerinde Toplu İş Sözleşmesi ile kararlaştırılan bu tür ödemeleri ilave tediye olarak değ il, akdi ikramiye olarak kabul etmek yerinde olacaktır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının 6772 Sayılı Kanunun kapsamındaki konumuna gelince;

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuştur. Kanun'un 1. maddesinde, kanunun amacının, "fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğ inde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek" olduğ u belirtilmiştir.

Kanun'un 7. maddesine göre ise "Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur." Aynı maddede, anılan vakıfların karar organı olan mütevelli heyetlerinin nasıl teşekkül edeceğ i ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Maddenin son fıkrasında da, vakıf senetlerinin, mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirileceğ i ifade edilmiştir. Öte yandan vakıflar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 101 ve devamı maddeleri ile 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nda düzenlenen özel hukuk tüzel kişileridir. Ancak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının özel hukuk tüzel kişiliğ i olsa bile yasad an alınan yetki ile kurulduğ u, devlete bağı l olduğ u ve kamusal yetki ve ayrıcalıklardan yararlandığı anlaşılmaktadır.

Nitekim 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Kanun ile kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, uzun bir süre başbakanlığ a bağı l şekilde idare edilmiş, ancak 09.12.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5263 sayılı Kanun ile ihdas edilen "Fon Kurulu" tarafından yönetilmesi öngörölmüştür.

Bugün yürürlükte bulunmayan 5263 sayılı Kanun'un beşinci maddesinin birinci fıkrasına göre "Fon Kurulu, Başbakanın görevlendireceğ i Bakanın başkanlığ ında Başbakanlık Müsteşarı, İçişleri ve Sağlık bakanlıklarının müsteşarları ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşur." Aynı maddenin ikinci fıkrasında da, Kurulun sekretarya hizmetlerinin Vakıflar Genel Müdürlüğ ünce yerine getirileceğ i ifade edilmiştir.

Daha sonra ise, 08.06.2011 tarihinde yürürlüğe giren 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığ ı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 5263 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğ ü anılan Bakanlık bünyesinde teşkil edilmiştir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu da 633 sayılı KHK'nın 34. maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında Kurulun "Bakanın başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, Müsteşar, İçişleri, Maliye ve Sağlık bakanlıklarının müsteşarları ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdürü"nden oluşacağı belirtilmiş ve ikinci fıkrada da Kurulun toplanma zamanları düzenlendikten sonra aynı fıkranın son cümlesinde Kurulun sekreteryaya hizmetlerinin Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir.

Bugün için Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün taşradaki faaliyetleri Türkiye çapında 973 il ve ilçede her ilde vali ve her ilçede kaymakam başkanlığında oluşturulmuş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütülmektedir.

Vakfa personel alımı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı Vakıf Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın norm kadro standart ve esasları kapsamında mülakat neticesinde genel şartları ve varsa Vakıf tarafından belirlenmiş özel şartları taşıyan adaylardan iş için uygun görülen aday/ adaylar Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne bildirilmek ve yapılan kontrol neticesinde Genel Müdürlük tarafından işe alım koşullarını taşıdığı tespit edilirse vakıf tarafından işe başlatılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yapısını inceleyen Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü iç denetim raporu ile açıkça, bu vakıfların kamu kurumu şeklinde örgütlendiğini, denetiminin hesap yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, idari yönden ise İçişleri ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olduğunu, Vakıfların harcamalarının iş ve işlemlerini araştırma ve inceleme, izleme ve denetlemenin görev ve yetkisinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapıldığını belirtmiştir.

En önemlisi de yürürlükteki son 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de vakıf çalışanları ile ilgili 11 ve 34. maddelerinde düzenlemelere yer verilmiş ve bu maddeler kapsamında da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından "Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları Personelinin Norm Kadro Standartları, İş Tanımları, Nitelikleri, Özlük Hakları ve Çalışma Şartlarına İlişkin Esasları" yayımlanmıştır.

Norm kadro esasları kamu kurum ve kuruluşları için getirilmiştir. Belirtmek gerekir ki özel hukuk hükmüne tabi hiçbir işverenin (somut uyuşmazlık açısından vakfın) çalışanı, özel bir kanun veya bu kanuna dayanılarak çıkarılan esaslara tabi tutulmaz. Getirilen esaslar incelendiğinde, Vakıf çalışanlarının ücretleri, bütçeden ayrılan ödenekler ile ödenmektedir.

Açıklanan bu olgulara göre;

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununda düzenlenen sosyal yardım şeklindeki kamu hizmetini gerçekleştirilmesinde görevli kurum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'dır.

Bu amaçla il ve ilçelerde kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün görev alanına giren ve bir kamu hizmeti niteliğindeki sosyal yardım faaliyetlerini vakıflar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Merkezi yetkinin yerindelik ilkesi gereği kamu kurumu ve kuruluşu tarafından özel hukuk hükümlerine tabi olduğu açıklanan vakıflar aracılığı ile yerine getirilmektedir. Ancak Vakfın özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olmasının kamu kuruluşu olmasını ortadan kaldırmamaktadır.

Vakıflarda çalışan işçilerin işe giriş, işten çıkış gibi kimi özlük işlemleri Vakıf Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar

Bakanlığının, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında çalışan işçiler üzerinde yönetim yetkisi bulunmaktadır,

Genel olarak Vakıflar (Gönüllülük ve rıza aranırken), Vakıf senedi veya vasiyetle kurulurken, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yasa ve devlet eliyle kurulmuştur.

Vakıflarda, vakfın amacı, yönetimi ve malların değiştirilmesi belirli prosedürlere uyularak Mahkeme kararı ile gerçekleştirilirken, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında amaç, yönetim ve kuruluş mallarının değiştirilmesi TBMM tarafından ve yasayla yapılmaktadır.

Diğer taraftan Fon kurulu çıkarılan esaslara uygun olarak 2012 yılından itibaren ilave tediye niteliğinde iki maaş tutarında ikramiye ödenmesine karar vermiştir. Bu karar 2014 yılında yapılan değişiklikle Bakanlığın çıkardığı Esasların 11. maddesinde de kurala bağlanmıştır. Maddeye göre "Personele her yılın Ocak ve Temmuz aylarında birer sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bu ikramiyeler personelin çalıştığı son 6 aylık hizmeti karşılığında ödenir. Personelin işe başlaması, işten ayrılması veya ücretsiz izinli olması durumunda 6 aylık dönem içerisinde çalışmış olduğu gün sayısına oranlamak suretiyle ikramiye ödemesi yapılır. İkramiyeler ilave tediye niteliğinde olup personele ayrıca ilave tediye ödemesi yapılmaz. " hükmü yer almaktadır.

Dairemiz de 6722 sayılı kanunun EK. 1 ve 2. maddeleri ile Vakıf çalışanları hakkında çıkarılan esasların hükümleri uyarınca ikramiye ödeniyor ise ilave tediye ödenmeyeceğine dair kararlar vermiştir. Bu nedenle ikramiye ödenen yıllar için ilave tediye hesaplanmamalıdır.

Tüm bu maddi ve hukuki olgulara göre Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamuya bağlı ve kamu yetkilerini kullanan, sermayesi devlet tarafından karşılanan bir kuruluş olduğunun kabulü gerekmektedir. Özel hukuk hükümlerine tabi olması, ilave tediye ödenmesine engel değildir. Zira 6772 sayılı Kanunu 1/A.3 maddesi uyarınca sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan şirket ve kurumlar ve bunlara bağlı kuruluşlar kanun kapsamındadır. Bütçeden ayrılan ödenek nedeni ile sermayesi devlete ait kurumdur.

Sonuç olarak il ve ilçelerde 3294 sayılı yasa uyarınca kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının devlete bağlı, 6772 sayılı kanun kapsamında sayılan işyerlerinden olduğu ve 21.07.2017 gün ve 30130 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve iş güvencesi hükümlerinin uygulanması yönünden ve Toplu İş sözleşmesi kapsamında işletme veya işyeri mi sayılacağı konusunu karara bağlayan 09.06.2017 gün ve 2016/3 E. 217/4 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararının ilave tediye alacağına ilişkin olarak olumsuz bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan davalı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın davacıya yılda iki defa ikramiye verildiğini savunmakta olup sunulan mevcut bir kısım ücret bordrolarında yılda iki defa ikramiye ödemesinin yapıldığının anlaşıldığı gibi norm kadro esaslarında ilave tediye niteliğinde ikramiye ödemesi de kurala bağlanmıştır. 6722 sayılı kanunun EK 1 ve 2. maddeleri dikkate alındığında, ikramiye ödenmesi söz konusu olan işyerlerinde ayrıca ilave tediye ödenmeyecektir. Bu itibarla, davacının dosyada mevcut ücret bordroları nazara alınarak ve ayrıca mevcut olması halinde ikramiye bordroları da getirtilerek davacıya ilave tediye niteliğinde ikramiye ödenip ödenmediği denetlenmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme ile davanın reddine karar verilmesi hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir.

F) SONUÇ:

Temyiz olunan kararın, yukarıda yazılı sebepten dolayı BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 24.01.2018 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

K A R Ş I O Y

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillere kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün onanması gerektiğini düşündüğümden sayın çoğunluğun bozma düşüncesine katılmıyorum.
24.01.2018